

Գարուն՝

Մեծ գոհութիւն, հարի՛ւր հազար,
Մեծ աւետիք է նոր հասել,
Եւ մեզ շնորհք յերկնաւորէն
Յերկնից յերկիրս ի մեզ հոսել :

Երկիր էր լի մութն եւ մըլար,
Սառն էր կապել եւ պաղ ու քար .
Հանց որ չը կար բոյս մի գալար .
Հիմի ինք նոր է դարդարել :

Զրմունքն բանտ էր եւ խաւար .
Գարունն եհաս ու նոր բահար,
'Ի էտ . ի մէջ գիշերն աւար .
Ձի արեգակն է մեզ ծագել :

Երկիրս է մայր աննըմանի,
Ձինչ գեղեցիկ իրք՝ ծընանի,
Ծառ բարութիւնք յինչ սընանի,
Հանց որ փռեն (?) գեղեցկացել :

Երբոր հնչեց հողմըն հարաւ՝
Ձինչ արտութիւն՝ յերկրէ տարաւ .
Հանց որ չը կայ տեղ մի ծարաւ,
Ամէնն են բարութեամբ լըցել :

Հեզ որոտաց ամբ ցողաբեր,
Կամար կապի յերկինս ի վեր,
Հոսէ յերկիր անեղ գետեր,
Հաւասար գերկիր են արուցել :

Ի հարսանիք տիեզերաց,
Ի ցնծութիւն պտղաբերաց,
Գոյնըզգոյնով ցեղք ի ցեղաց
Ծաղկունք գերկիր են դարդարել :

Ծովըն դրբուրդ առնու սիրով,
Խաղան գետունք յերկիր ու ի ծով .
Ակունքդ յորդոր գան պաղ ու հով,
Եւ ի բարէն յառաջ բղխել :

(1) Այս տիտղոսը մենք աւելցուցած ենք :

Ահեղ գոչին գետերդ յուրով
Յորդ ի լերունքդ ի վայր գալով,
Գան մանիման ծաւալելով,
Մերով ի ծովն երես դրել :

Խաղան եղունք եւ այծեմունք,
Իշնուն ի դաշտ 'ւ յաղբերակունք .
Երէվայրիք եւ անասունք
Ի կապանաց են արձակել :

Հաւերդ գան քաղցր ձայնով
Միծեռն ի հետ սաղմոսելով .
Գայ արտաւորիւն կարգալով,
Զառաւօտուն է բարբառել :

Աճումն առնուն եւ ծընանին
Հաւք ու գազանք 'ւ երէվայրին .
Զագօք հաւերդ ելնեն պարին,
'Ի են միաբան երաժ կապել :

Ծաղկունքըն գան եւ ժողովին,
Ի բուրաստան 'ւ ի պաղչանին .
Մէկ մի մըտել ի մէջ ծովին,
Տեսն է գեղին 'ւ յերեք կացել :

Բլբուլն հրաս չաքարբերան,
Աւետաբեր մեծ յարութեան .
Վարդին եհար կանանչ վըրան,
Որ գայ բազմի գերդ հուր վառել :

ԲԱՆԲ ԳԱՂԱԳՍ ԱՆՑԱԻՈՐ ՄԵՆՈՒԹԵԱՆ

Այր մի կայր ե Շահնամայ ասեր ձայնով. նայ եղբարք
Ինդրեցին թէ « Ի Շահնամայի ձայն մեզ ոտանաւոր ասա՛ » .
Ես շինեցի զրոնքս գայս . ի Շահնամայի ձայն կարգացէր .

Յանուն անեղին Աստուծոյ եւ մեծին,
Յանուն Հօր եւ Որդւոյն որ է միածին,
Յանուն ճշմարիտ սուրբ Հոգւոյն յաւիտեան,
Որ մի տէրութիւն է հզօր ի յատեան,

Ակսայ բան խօսիլ հասարակ սիրելեաց,
Բանալ ձեզ դրունք ի մտաց աքաղիչեաց :

Շարել մարգարիտ ու ակունք լուսատու ,
ծուլցանել գեղեցիկ ձեզ բաներ խրատու ,

Լրսել պարտ է մեզ բանք յիմաստասիրաց ,
Կամաւ հեռանալ մեզ ի զատ յանգիտաց ,
Չլինել կարճամիտ եւ ի սրէն թերի ,
Չլինել մարմնոյն մեր ծառայ եւ գերի :

Այն կեանքս է ունայն եւ ժառանգք են մահու ,
Չունի մեզ դրուեք բարութեան եւ չահու .
Երազ է խաբող եւ խայալ անցաւոր ,
է սուտ սիրելի եւ ընկեր նենգաւոր :

Յուցնէ մեզ սիրոյ դուռն ու տայ շատ նիշան ,
Բայց է ի ծածուկ գազանի պէս եւ շան .
Նստեալ է սաղիսայ ի մեծ ջամբաթ ,
Հանեալ զիր ոչինչ սուտ բաներն ի դիմաթ :

Չգինին որ բաժնէ՝ կայ ի ներս մահու գեղ .
Ոմանք որ խմեն՝ արքեան ցեղուցեղ .
Հողւով են մեռած ու թրւին կենդանի ,
Ով որ ինք խմել յայն գինուս չիշանի :

Սարխշ են դարձել սրտերոյն ի մուրատ
Ընկել են բեռաւ մ՝ ծանուրը(1) ի մեծ գէշ մօրատ,
Չունին աչք մըտաց , ոչ հայնի աստ եւ անդ ,
Չը գիտեն թէ կապել կան ի յերկաթ՝ ւ ի բանդ :

Հասեալ են ի դուռն ի մահուս բէխապար ,
Չգիտեն թէ խորիւ են ի ծով գերդ կապար .
Անուշ պարարին զերդ զանասուն յիմար ,
'ի ի ներքեւ ցաւով կան ի լի՝ ւ են բիմար :

Այսօր կան յորդոր եւ զյեզուց շանդիճեն ,
Որ լան արտասուօք եւ անդ հառաչեն .
Անա մահըն գայ եւ գտնու շառք ի քուն ,
Չմնայ յինք ի մօտ իրք ծածուկ կամ թագուն :

Ի հուրմ ինք ունի շատ թաճով փատիշահ .
Ու փոքր ու . . . (պակաս) . . . դան՝ ւ ի չահ ,
Տանի զամեն մարդ , յիւր մուրատէն գերի ,
Հանց որ ի շատոց սիրտ անչէջ հուր կ'էրի :

Չթողու ինք սուլգան ոչ փատիշահ ի թախթ ,

(1) «Բազմալէկ» ին մէջ՝ թեռաւ ծանօտ :

Անուս շատ տօլլաթ՝ թէ հօր է անյաղթ ,
Չվախէ ի զօրաց՝ թէ քալ են փահլաւան .
Շուտով թէզ հոյոյն առնէ գրեհք հաւան .

Թէ լինի հօր փատիշահ գերդ Դազան ,
Չմնայ՝ քանի է ինք սրտով գերդ գազան ,
Չայն ոք որ սուրաթով լինին գեղեցիկ՝
Քաղէ գերեւին գոյնն որ է գերդ ծաղիկ :

Ոչ մնայ այն որ է ինք անձամբ վայելուչ ,
Ոչ այն որ է սրտուս կամ սրտովըն հուշ ,
Այն անձն որ վայել լինի շատ բարութիւն՝
Մանէ(1) ինք ի նեղ բանտ՝ ւ ի շատ գերութիւն :

Այն որ հագանէ՝ ինք հանդերձ ոսկեկար ,
Շարած յիր վերայ էր մարգարտով յրքար ,
Հիմի հաւանել է ի մի տակ (2) քաֆան ,
Լըռել է իր շատ քիպր ու ջալը ու ջաֆան :

Այն որ տուն ունէր զարդարած եւ տաճար ,
Շինած ամէն ոսկւով ու նախշ ի նիզար ,
Ունէր թաճ ակամբք, ու իր կար թախթ ի գառ ,
Հիմի է խո՛ր մնացել (3) բէխապար :

Այնք որ բոլոր աշխարհին տէր եղան ,
Սուլգան ու թագաւոր փատիշահ ու զան՝
Ունին դանձ անթիւ ու հեծել բէշըմար ,
Շուտով յայն փառացն եղեն զէր ու զապար :

Շատոց վերանայ հուրմ ու թուղթ ու զալամ ,
Շատոց խափանի յատ ու տապլ ու յալամ ,
Այնք (4) որ էին քաջք ու յաղթող ի մարտ ,
Էին անընթանք ի հեծիւոց ի յարտ ,

Խաղին թուր ու ըռուրմ ու գուրզով (5) գնեալ
իրաց ,

Հիմի ալ չկայ տիպ ոչ տես պատկերաց .
Ոչ հեծնուն ի ձի , ոչ գահեն մուրատով ,
Ոչ ալ գեղեցիկ երեւին սուրաթով :

(1) «Բազմալէկ» ին մէջ՝ մեծ :

(2) «Բազմալէկ» ին մէջ՝ միտ ցալ

(3) «Բազմալէկ» ին մէջ՝ մեծացել

(4) «Բազմալէկ» ին մէջ՝ Այն քալ

(5) «Բազմալէկ» ին մէջ՝ գուրզով (ասեւրութեամբ , ըստ «Բազմալէկ» ի) :

Քակին շատ աղւոր անձն որ էր յարմարած ,
 Ու շատ ճօնարէ ակունք որ են շարած ,
 Այնոք որ էին ի յերկրի խիստ նազով ,
 Էին պատկերաց տէր ու գեղձան մաղով .

Էին սուրաթով զերդ լուսին ցանկալի ,
 Սրտով խիստ ուրախ ու խօսօք գանգալի .
 Երեկ տրտմութիւն հանց նոցա եւ տարան
 Որ ոչ աչք ունին ոչ ինչու կամ բերան :

Դարձեալ են փռի եւ ոսկերք են ցամաք ,
 Այն անձն որ պայծառ էր քան զձիւն սպիտակ ,
 Եղբայրք , լսեցէ՛ք զայս ի սրտէ սիրով՝
 Որ ես չինեցի զբանքս ի մըտաց գրբով :

Ոչինչ է այս կեանքս ու չունի դիւրութիւն .
 Դու այլ մի՛ խաբիր, թէ՛ զգարթի՛ր, Կոստանդին .
 Յանուն անեղին Աստուծոյ եւ մեծին ,
 Յանուն Հօր եւ Որդւոյն որ է միածին :

ՍԷՐ ԵՒ ԱՌԱՒՈՏ

Բանք յերկու դէմս մնաց , ճեսութիւնք , ի հոգի եւ ի մարմին զօր առաջօք խօսի այսպէս .

Ջարթիք ի յերազուդ , բացէք զաչերդ ով կայք ի քուն .
 Տեսէ՛ք ի մէջ գիշերիդ շատք որ պահ մի չեն լել ի քուն .
 Անդադար ի չուրջ գալով կան հրամանաւ մի Աստուծուն ,
 Որ բանիւ գերկիւնքն ի վեր կամար կապել երես քամուն :

Ջարթայ ես ի քնոյս՝ ելայ , քամուն կացի պահ մի արթուն .
 Երբ էանց գիշերն յերկար՝ նշան եղև առաւօտուն .
 Տեսի լուսին պայծառ , բազում աստեղք ի յիր սպասուն .
 Ջերկիւնքն են զարդարել 'ւ են արարածք Թմաստնոյն :

Մի աստղ ելաւ պայծառ առջեւ արուսեկին լուսոյն ,
 Ունէր լոյս գեղեցիկ քան զաստեղացն գերագոյն ,
 Ետես նա ըզլուսին եւ հրրաման տայ աստեղնոյն .
 Հաւասար ի մայր մտան , նուաղեցան յիրենց լուսոյն :

Ջերեսս երկնից երաց՝ երբոր ծագեց լոյսն արեւուն .
 Տղայ՝ երեւեցաւ , քաղցր կռիւ իրենն անուն .
 Հոգի հաւասար երես շատոց պայծառ լոյս աչերուն ,
 Ով սիրով մնաց լուսոյն արուսեկին առաւօտուն :

Քաղցր է ծնունդ լուսոյն , երանի տամ ես այն մարդոյն
 Որ բաժին ինքն ունենայ ի յայն լուսոյն առաւօտուն .
 Թէ դուն երկնից կայ պարգեւատու մի Աստուծուն՝
 Ի ծագելն արեգականն ի մեզ բացվի դուռն բարոյն :

Թէ Տէրն ի յարարածս հայի քաղցր ի յիր սիրուն .
 Յայն պահուն է որ լինի նշան լուսոյն առաւօտուն ,
 Թէ լսէ անուանաց եւ սպօթից շատ քաղցրաւուն :

Ով խնդրէ թէ՛զ գտանել զպարգեւքն՝ առնու առաւօտուն :

Թէ անուշ հոտ կայ բուրել 'ւ ի կեանք փոխէ զդուռն մահուն ,
 Մն շատոց հոգի հարբած յանոյշ հոտոյն առաւօտուն .
 Թէ անմահական սէր կայ՝ որ հոգի տայ հոգեստնուն՝
 Իմ բաժին սէրն ու հոգին խառնել ի սէրն առաւօտուն :

Թէ ինձ կեանք կամ խնդութիւն բաժին կայ ի դուռն ի սիրուն ,
 Մէկ պահու սէրն ի սրտէ՝ թող լինի ինձ յառաւօտուն .
 Թէ հոգի տալ կուպիտի , կամ թէ հոգի հանել մարդուն ,
 Նայ յօժար եմ ես հոգեով զհոգին փոխան տալ իմ սիրուն :

Ով կամի սիրով լինել ինքն յարութեան որդի լուսոյն ,
 Թող խնդրէ ի յայն Սիրոյն որ ինք յարեաւ առաւօտուն .
 Ի սիրուն սէր յաւելու սիրով գնալ տունն ի Սիրուն ,
 'Ի ով Սիրոյն ինք հետեւի՝ հասնի սիրողն առաւօտուն :

Տէ՛ր զթա յիս ի ծառայս եւ տո՛ւր բաժին ինձ յայն հոգւոյն ,
 Որ շատոք են ցանկացել , բայց քիչը հասան առաւօտուն .
 Նս յետինս եւ անպիտանս որ կոտորանքին կոչի անուն ,
 Խնդրեմ ի քէն , տուր ինձ սէր ի սիրուն առաւօտուն :

Բանկ յաղագս արեգականն արդարութեան որ եւ ծագեաց ի Հօր՝ միածին զոյնն Քրիստոս ,

զոր առաւօլ խօսի այսպէս .

Ահա գիշերս էանց , նշան եղեւ առաւօտուն ,
 Աստղն պայծառ ծագեց , աւետաւոր երեկ լուսոյն .
 Խաւարն հերքեցաւ ու ցնծացաւ աշխարհքս ամէն ,
 Երնէկ ետուն միմեանց՝ որ արժանի եղին լուսոյն :

Ձինչ որ ի բանդ կային եւ ի խաւար ի խոր զնդան՝
 Նայ լոյս ծագեց նոցա յարեգականն ի մեծ լուսոյն .
 Երկիրս էր սառն ու պաղ ու ցուրտ ձմեռն հողմային ,
 Ահա եղեւ զարուհ յարեգականն ի մեծ լուսոյն :

Երկիր կենդանացաւ ու լեռն ու դաշտ կանանչ բուսան ,
 Մաղիկ բերին ծառերն յարեգականն ի մեծ լուսոյն .
 Մաղկունքն զարդարին ազգի ազգի գոյնզգոյնով ,
 Փոքի վարդն կարմիր յարեգականն ի մեծ լուսոյն :

Ակունքդ յորդորին ու ցնծաւով յառաջ խաղան ,
 Գետերդ ոլոր կապեն յարեգականն ի մեծ լուսոյն .
 Ձինչ որ կայ արարած՝ անհոգի մեռած կային .

Ահա կենդանացան յարեգականն ի մեծ լուսոյն :

Է՞ր չէք ի զարմանալ , ու կամ հարցուկ լինել բանիս ,
Վասն այս արեգականն ու իր պայծառ լցեալ լուսոյն .
Այս նոր ծագեց մեզ լոյս քան զարեգակն ու այլ պայծառ ,
Աինչ լուսաւորք կային՝ ծառայ կոչին այն մեծ լուսոյն ,

Ի լուսոյն ի սկըզբանէ լի լուսով շառաւիղ ծագեց ,
Լոյս ի լուսոյ ծնաւ յարեգականն ի մեծ լուսոյն .
Այս լոյսս ի յայն լուսոյն՝ որ ինքն է տէր ամեն լուսոյն ,
Ու թաղաւոր կոչի , 'ւ ամենուն լոյսն ի յիր լուսոյն :

Երկնից կամարն եղեւ ի զարմանալ արեգականն ,
Աի չէր տեսեալ հանց լոյս կամ արեգակն ի յայն լուսոյն .
Երկիրս ցնծացաւ մեծ աւետեօք ուրախացան ,
Թէ անմուտ ծագեց մեզ լոյս արեգականն ի յայն լուսոյն :

Ոմանք են անհոգի աչերով կուր եւ անյիմայ ,
Որ չեն ի հաւատալ արեգականն ու իր լուսոյն .
Խաւար կենօք կենան ու զմաղիին յերազ քնոյ ,
Ձուռին մասն լուսոյ յարեգականն ի մեծ լուսոյն :

Ես չեմ ի հաւատալ այն սուտ հոգւոյն թէ ինքն լոյս՝
Որ չունի շառաւիղ յարեգականն ի մեծ լուսոյն .
Ես՝ Կոստանդին՝ գրեցի , կու փափաքեմ ի յայն լուսոյն՝
Որ ես լուսաւորեմ յարեգականն ի մեծ լուսոյն :

Կոստանդին Երզնկացի

Գ Ա Ր Ո Ի Ն

Մեծ գոհութիւն, հազար անգամ մեծ. մեզի
մեծ աւետիս՝ մը հասեր է նոր , եւ Երկնաւորին
մէկ շնորհքը երկնէն երկիր մեր վրայ է հա-
սեր :

Երկիրս մթութեամբ լեցուն էր ու մուր ,
սառ կապած էր , պաղ , քար կտրած . չկար ոչ
մէկ բոյս մը զաւար . հիմա նորէն է զարդաւ-
ուեր :

Ձմեռը բանտ էր ու խաւար . ահա հասաւ
նոր գարունը , գիշերը մինչ աւարեց տարաւ ,
վասն զի արեւն է ահա ծագել :

Երկիրս մայր մըն է աննըման, կը ծնի ինչ-

քան որ գեղեցիկ բան կայ , շատ բարիքներ կը
սնանին իր ծոցին մէջ . ահա փռուեր է գեղե-
ցիկ(?) :

Երբ հարաւի հովը փչեց , ինչքան տըրտ-
մութիւն կայ՝ տարաւ երկրէս . այնպէս որ չը-
կայ տեղ մը ծառաւ , ամէն կողմ բարիքով է
լեցուեր :

Հեզ որոտաց ամպը ցողաքեր , կամար կա-
պեց երկինքն ի վեր , երկրիս վրայ կը հոսէ
ահեղ գետեր , որ բոլոր երկիրը կ'արբուցա-
նեն :

Հարսնիքն է տիեզերքին , ցնծութիւնն է
պտղաբեր ծառերուն . գոյնզգոյն տեսակ տեսակ
ծաղիկներ ահա երկիրն են զարդարեր :

Մովը թռնալ կ'ելլէ սիրտաւորի, զետունները